

Tutkimusperustaisuus työn kivijalkana

Artikkelin kirjoittajat työskentelevät Opetushallituksen alaisessa Oppimis- ja ohjauskeskus Valterissa muodostaen tutkimusyhteistyötä koordinoivan työryhmän, Tutkan. Ryhmän tehtävänä on vahvistaa ja kehittää tutkimuspohjaista työtettä sekä teoreettisesti perusteltuja toimintatapoja Valterissa uusinta tutkimustietoa seuraten ja levittäen. Lisäksi haluamme edistää hyvistä käytänteistä tehtävää tutkimusta ja olla mukana juurruttamassa uusia, tutkitusta tiedosta johdettuja toimintatapoja.

Teksti Terhi Ojala, Iines Palmu ja Sanna Komu

Pyrkimyksenä tietoon perustuva toiminta

Valteri tukee palveluillaan lasten ja nuorten kasvua, oppimista ja koulunkäyntiä koko Suomessa. Kattavien verkostojen ja hioutuneiden yhteistyörakenteidemme ansiosta meillä on oivallinen mahdollisuus olla mukana kehittämässä ja testaamassa uusia käytänteitä sekä soveltamassa tutkittua tietoa käytäntöön aina varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Monialainen roolimme kasvun ja oppimisen polun vaiheissa vaihtelee esimerkiksi sen

mukaan, pohditaanko ratkaisuja yksilölle, yhteisölle vai uudistetaanko tuen rakenteita. Valterin palveluista voidaan yhteistyössä asiakkaiden kanssa muotoilla yksilöllisiä, monitahoisia tuen kokonaisuuksia. Vuoropuhelun myötä selvitetään esimerkiksi, millainen tuki olisi sopivin oppilaalle tai millainen palvelu parhaiten tukisi opetushenkilöstön ammatillista kehittymistä.

Haastavissa tilanteissa ulkoapäin tuettava tuki tuo parhaimmillaan paitsi tuoretta näkökulmaa toivottomaltakin näyttävään tilanteeseen mutta auttaa

myös löytämään toisella tavalla toimimisen ja etenemisen mahdollisuuksia. Rinnalle tuleva asiantuntijuuskumppani voi myös auttaa jäsentämään tilannetta siten, että omat käytettävissä olevat voimavarat ja taidot tulevat paremmin tunnistetuksi ja hyödynnetyksi ratkaisuisissa. Tästä syystä tilaajan aluksi ilmaisema palvelupyyntö saattaakin yhteisen keskustelun myötä muuttua tilaajaa täsmällisemmin ja laajemmin palvelevaksi toiminnaksi. Esimerkiksi yksittäisen oppilaan asiaa koskeva konsultaatiopyyntö saattaakin keskustelun myötä nousta asiaksi, jonka tiimoilta tarvitaan lisäksi koko henkilöstölle ajantasaista koulusta käsillä olevasta ilmiöstä, tai yhteistyö voi poikia vaikkapa tuen rakenteiden uudistamiseen syventyvän kehittämisprosessin.

Valteri on myös mukana VIP-verkoston Vaatu-toimijoissa, joita ovat lisäksi Elmeri-koulut, sairaalaopetus ja Valtion koulukotikoulu. Osana tiivistä yhteistyötä on luotu kokonaan uudellinen Vaativan konsultaation monialainen palvelu. Palvelu on tarkoitettu tilanteisiin, joissa paikallinen tuki on jo kokeiltu ja tuen tarve jatkuu. Palvelun tarkempi kuvaus ja yhteydenottolomake löytyvät [VIP-verkoston verkkosivuilta](#).

Mikä on tutkimusperustaisuutta opetuslalla?

Opetusta koskevassa keskustelussa teoria ja käytäntö voivat kulkea omia polkujaan, vaikka usein peräänkuulutaankin tutkimusnäyttöä menetelmien tehokkuudesta, esimerkiksi oppimistulosten tai kustannusten näkökulmasta. Tästä kaipuusta huolimatta kriteeri tut-

kimusnäytölle ei aina ole kovin selvä: onko asiasta jotain tutkimusta vai löytyykö menetelmän toimivuudesta laajempaa näyttöä? Voidaanko sitä sanoa näyttöön perustuvaksi käytänteeksi? Kun puhutaan erityispedagogisista ratkaisuisista hyvin marginaaliselle joukolle oppilaita, kohdataan myös helposti tutkimuskentän aukkoja – tutkittua tietoa aiheesta ei välttämättä löydy laisinkaan.

Oppimis- ja oppimisvaikeustutkijoiden tärkeä tavoite on tuottaa ammattilaisille tietoa, jonka pohjalta voidaan tehdä perusteltuja valintoja oppimisen tuen tehokkuudesta ja mielekkyydestä: miten ja millä keinoin pääsemme oppijan parhaaseen lopputulokseen? Oppimisen tukemisessa käytettävien menetelmien tulisi ensisijaisesti perustua tutkittuun tietoon kyseisen menetelmän toimivuudesta. Aina se ei kuitenkaan ole mahdollista. Tarjolla on monenlaisia menetelmiä ja toimintamalleja, joita ei ole tutkittu ja joiden teoreettinen perusta voi olla heikko tai olematon. Tällaisten menetelmien käyttö tuo mukanaan omat riskinsä: se voi luoda helposti epärealistisia odotuksia tuen vaikutuksista, johtaa ehkä epäonnistumisen kokemuksiin ja voimavarojen tarpeettomaan ehtymiseen. Työmme onkin usein taiteilua tutkimuksen, teoreettisen tiedon ja hyvien käytänteiden välimaastossa.

Tästä syystä on tärkeää tietää ja ymmärtää, mitä tarkoitetaan (tutkimus) näyttöön perustuvilla käytänteillä opetusmaailmassa. Tätä käsitellään syvällisemmin Parrilan ja kollegoiden (2019) artikkelissa Näyttöön perustuva tuki oppimisen vaikeuksissa. Tutkimusnäytön synonyymeinä käytetyt tutkimusperustainen (jotain tutkimusta on ole-

Kuvituskuva: Unsplash.

massa), hyvät käytänteet (positiivisia arkikokemuksia löytyy) tai tutkimusten tukemia hyviä käytänteitä (positiivisia arkikokemuksia on olemassa ja jonkin verran tutkimusta), tarkoittavat kaikki vähän eri asioita (Parrila ym., 2019).

Tiukin kriteeri tutkitulle tiedolle oppimisen tuessa on näyttöön perustuvat käytänteet (NPK). Niillä tarkoitetaan opetusmenetelmiä, joiden vaikutus ja tehokkuus on tutkittua (Cook & Cook, 2013). Menetelmät läpäisevät tiukat laadulliset, määrälliset ja tunnistettujen vaikutusten kokoon liittyvät kriteerit (Cook ym., 2008). Tällaista tietoa saadaan erityisesti kokeellisista tutkimusasetelmista, joilla pyritään tavoittamaan syy-seuraussuhteita. On kuitenkin pysähdyttävä arvioimaan myös tutkimuksen laatua ja havaittujen vaikutusten suuruutta: voimmeko perustellusti olettaa vaikutusten johtuvan käytetystä menetelmästä? Lisäksi on muistettava, että koulukontekstiin sijoittuvat tutkimukset ovat aina sidoksissa toteutusympäristöönsä kuten esi-

merkiksi koulujärjestelmään, kieleen ja kulttuuriin.

Entäpä jos tutkimusnäyttöä ei ole?

Kun tutkimustietoa asiasta ei ole saatavilla, on meidän perustettava ratkaisumme mahdollisimman hyvään ja luotettavaan teorian tietoon ja monialaiseen arvioon. Voimme sanoa tekevämme tietoon perustuvia päätöksiä, kun keräämme tietoa systemaattisesti, arvioimme tiedon luotettavuutta yhdessä kriittisesti tarkastellen sekä teemme jatkosuunnitelmia tietoon perustuen, jatkuvasti toimintaamme arvioiden. Esimerkiksi, tilannekohtaisen opetusmenetelmän kehittäminen voi pohjautua systemaattiseen seurantaan ja arviointiin sekä tieteellisesti todistettuun näyttöön käytännön menetelmän toimivuudesta.

Pisimmällä tutkimusmaailmassa ollaan oppimisen kehityksellisten vaikutusten, kuten esimerkiksi lukemisen ja

matematiikan oppimisen sekä käyttäytymisen hallintaa koskevan tuen osalta. Voidaksemme kehittää taitoja ja tuki-keinoja taitojen oppimisen haasteisiin, meidän on ensin ymmärrettävä taitojen ja niiden taustalla vaikuttavien osataitojen kehittymistä. On siis loogista, että tehokkaita tukimuotoja koskeva tieto karttuu hitaammin kuin ymmärrys ongelmien syistä, kehityksen vaiheista tai edellytyksistä (Parrila ym., 2019).

Suomalaisissa kouluissa, myös meillä Valterissa, on vuosien saatossa osallistuttu moniin kehittämisen- ja tutkimushankkeisiin, kokeiltu erilaisia malleja ja menetelmiä, kerätty tietoa ja pyritty levittämään näyttöön perustuvia käytänteitä sekä omissa toimipisteissä että konsultoivassa työssä. Vahva teoreettinen osaaminen ja näyttöön perustuvien käytänteiden hallinta tukee monialaisen henkilöstömme ammatillisia valmiuksia.

Hyvä teoria käytännön perustana

Arkipuheessamme teoria ja käytäntö asettuvat usein vastakkain, ja arjen tarpeissa teoreettinen tieto voi tuntua irralliselta tai vieraalta. Kun ajattelemme oppimisen vaikeuksia koskevaa teoria-tietoa, se kuvaa toisaalta taidon kehityksen vaiheita ja niiden hierarkkisuu-utta, toisaalta vaikeuksiin liittyviä tausta-ongelmia ja syitä. Monialainen yhteinen ymmärrys taitojen kehittymisestä auttaa tunnistamaan, missä yksilöllisessä vaiheessa taitojen rakentumista oppija on sekä kohdentamaan tuen juuri sille tasolle ja siihen osataitoon, joka tukee oppijan kehitystä. Oikea-aikainen ja oikein kohdennettu tuki on sekä oppi-

las- että konsultointityömme keskiössä. Parhaimmillaan tällainen tuki voi estää oppimisen ongelmien pitkittymistä sekä laajempaa kielteistä kehitystä oppimiseen liittyvien tunteiden, usk-omusten sekä motivaation osalta.

Arjen tuen suunnittelussa olemme usein tilanteessa, jossa joudumme va- litsemaan ja soveltamaan keinoja, joi- den vaikuttavuudesta ei vielä ole tutki- musnäyttöä. Jos näyttöä on, se voi olla peräisin tilanteista, jotka ovat varsin kaukana arkisesta kotimaisesta koulu- päivästämmme. Tällöin on hyvä muistaa, että hyväksi havaitut käytänteet ovat niitä usein syystä. Vankka teoreettinen osaaminen on pohja oppimisen tuen rakentamiselle, kehittämiselle sekä vai- kuttavuuden arvioinnille.

Oppimista ja oppimisen vaikeuksia koskevat teoriat ja mallit myös ohjaavat meitä tuen suunnittelussa ja kohden- tamisessa silloin, kun valmiita toimin- tamalleja ei ole. Ei ehkä ole edes mie- lekästä vaatia, että kaikki opetuksessa käytettävät keinot ja oppimisvuorovai- kutus perustuisi erilaisiin tutkimuspe- rustaisiin ohjelmiin tai menetelmiin. Kun keskitymme laadukkaaseen ope- tukseen ja vuorovaikutukseen, teem- me jo paljon. Opettajan ja oppijan yk- silölliset ominaisuudet, oppimistilanne sekä -ympäristö yhdessä vaikuttavat siihen, mikä on toimivaa ja tehokasta. Joudumme usein hyödyntämään fak- tojen ja kerätyn tiedon lisäksi intuitii- vista ymmärry-stämmme, niin kutsuttua hiljaista tietoa, valitaksemme yhdessä tietämyksemme perusteella parhaan käytettävissä olevan keinon. Parhaan keinon valitessamme olemme tutkivan työottemme ytimessä. Päivittäinen työmmme on kuin sarja pieniä interve-

ntiotutkimuksia, joka etenee usein samalla kaavalla:

1. Pyrimme tunnistamaan vaikeuden ja tekemään siitä perustellun oletuksen,
2. kartoitamme vaikeuksien syyt ja niihin vaikuttamisen keinot,
3. luomme yhdessä oppilaan ja verkoston kanssa tavoitteen, toteutamme tukea järjestelmällisesti ja seuraamme kehitystä systemaattisesti tietoa keräten sekä
4. arvioimme tuen vaikutusta kohdetaitoon ja
5. arvioimme, olivatko kohdan 1 oletuksemme oikeita.

Tarvitseeko jotain täsmentää? Mikä suomalaisessa koulussa muuttuisi, jos toimisimme näin?

Tutka tukee tutkimusperustaista työtettä Valterissa

Tämän lukuvuoden teema meillä Valterissa on ”Lukutaidolla lukuintoon – lukuinnolla lukutaitoon”. Tähän liittyen Tutka organisoii Tutkaillaan-keskustelutuokiot suomalaisten huippututkijoiden kanssa. Nämä keskustelutallenteet ovat Valterin koko henkilöstön käytettävissä. Näin pyritään vahvistamaan henkilöstön tutkimusperustaista osaamista ja ymmärrystä lukutaidon merkityksellisestä moninaisuudesta.

Kansainvälistä tutkimusnäyttöä puolestaan löytyy Valterissa kehitetystä ICF-luokitukseen perustuvasta maksuttomasta Toimintakykyarvio.fi-palvelusta. Se kokoaa monialaisesti ja laajasti tietoa oppilaan toimintakyvystä huomioiden myös perheen ja oppilaan näkemyksen. Tätä tietoa voidaan hyödyntää oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja järjestettäessä joko paikallisesti tai esimerkiksi yhteistyössä Valterin toimijoiden kanssa.

Lähteet

Cook, B. G. & Cook, S. C. (2013). Unraveling evidence-based practices in special education. *The Journal of Special Education*, 47, 71–82. <https://doi.org/10.1177/0022466911420877>

Cook, B. G., Tankersley, M., Cook, L. & Landrum, T. J. (2008). Evidence-based practices in special education: Some practical considerations. *Intervention in School and Clinic*, 44, 69–75. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.833.4227&rep=rep1&type=pdf>

Parrila, R., Gadsden, D. & Aro, M. (2019). Näyttöön perustuva tuki oppimisen vaikeuksissa. Teoksessa T. Ahonen, M. Aro, M.-K. Lerkkanen & T. Siiskonen (toim.), *Oppimisen vaikeudet*. Niilo Mäki Instituutti.

Kirjoittaja

Terhi Ojala, hanke- ja koulutuspäällikkö
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
terhi.ojala@valteri.fi

Kirjoittajan kuva: Jussi Koskela.

Kirjoittaja

Iines Palmu, kehittämiskoordinaattori
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
iines.palmu@valteri.fi

Kirjoittajan kuva: Jussi Koskela.

Kirjoittaja

Sanna Komu, ohjaava opettaja
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
sanna.komu@valteri.fi

Kirjoittajan kuva: Jussi Koskela.